

Välkommen till Kinnekulle

Naturen är en plats att hämta kraft - och Kinnekulle är en fantastisk kraftkälla. Det blommande berget är rikt och omväxlande. Här finns alltid en grön vrå för dig som söker upplevelser, aktiviteter, glädje, frid eller tröst.

Men Kinnekulle är mer än så. Kinnekulle är också ett Natura 2000-område. Det betyder att Kinnekulle ingår i ett stort nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Stora delar av berget är också naturreservat. Där vill vi bevara, återställa och vårda värdefull natur. Det gör vi för djurens, växternas och människornas skull. Djuren och växterna får ett ovärderligt hem, samtidigt som vi människor får fina strövområden. Det går faktiskt att kombinera.

Starta vid Högkullen

I den här broschyren presenterar vi Kinnekulles olika ansikten och innebärande. Många av bergets godbitar kan du nå genom ett nät av vandringsleder. Kinnekulleleden, som är något av bergets pulsåder, är 45 km lång. Det finns också flera kortare slingor, som är markerade.

Vi rekommenderar att du börjar din dag vid Högkullen - som bjuder på en utomhusutställning om Kinnekulle.

Det går utmärkt att ta sig till Kinnkulle med kollektiva färdmedel. Tåg eller buss. Naturligtvis går det även att parkera en bil på de flesta platser, men tänk på att gårdsplaner inte är någon parkeringsplats.

Högt över havet

...och för dig som står på toppen av berget och undrar hur högt du är kan vi avslöja följande.

Du befinner dig 263 meter över Vänerns yta, men hela 307 meter över havet.

Du bjuds alldeles oavsett räknasätt på en vacker vy över landskapet.

Eksnabbvinge (*Favonius quercus*).

Det västgötska alvaret

Du har säkert hört talas om Stora Alvaret på Öland. Typiskt för alvarmarker är ett mycket tunt jordlager på kalkberg. Växt- och djurlivet på alvaret är rikt, men livsvillkoren hårda. Här får allt levande stå ut med översvämningar, torka och näringsbrist.

Alvaret är naturligtvis mest förknippat med Öland och Gotland - och det är helt i sin ordning. Tre fjärdedelar av världens alvarmark finns på de båda öarna i Östersjön.

Men också Västergötland bjuder på alvar. Vid Österplana hed finns det största alvaret på det svenska fastlandet.

Gräsmarker och stenmurar

Det västgötska alvaret avbryts ibland av frodigare gräsmarker, fuktängar och kärr.

Gräsmarker är också en typisk miljö för Kinnekulle. Vissa områden är helt öppna, medan andra bär spridda träd och buskar.

I det grå gränslandet berättar stenmurarna om människans mödosamma historia i området. Murar som en gång byggdes för att hindra betesdjuren - kor och får - att trampa in på åker och äng.

Hav och stenar

Kinnekulle är uppbyggt av flera olika bergarter. De bildades för hundratals miljoner år sedan, när Sverige ännu låg under havsytan. Kinnekulles bergarter är, nerifrån och upp: urberg, sandsten, alunskiffer, kalksten, lerskiffer och diabas. Diabas är bergets hårda hätta.

I kalkstenen kan du se fossiler (avtryck) av djur som levde i haven för 500 miljoner år sedan.

En ö i havet

Kinnekulles historia finns också i de många klevarna. Klevlar är branter som markerar var havsnivån gick i slutet av istiden. Då var Kinnekulle bara en ö i ett stort hav. Vågorna slog mot kullen och formade berget. Idag blir klevarna magnifika vattenfall om våren. Vi rekommenderar särskilt ett besök vid Martorpsfallet eller Bratteforsfallet.

Stenbrytningens tid

Människorna upptäckte tidigt att Kinnekulle lämpade sig för stenbrytning. Stenhuggeriet växte fram och blomstrade under 1100- och 1200-talen. Kalksten och sandsten var lättarbetade material som bland annat förvandlades till nya kyrkor. Senare, under 1500-talet, tillverkades trappstenar, spisar och milstenar på Kinnekulle.

Idag ses fortfarande spåren efter en senare industri - kalkbränningen.

Tillblib. Det här djuret, fångat i ett avtryck i kalkstenen, levde i havet för långesen.

De värdefulla betesdjuren

Betesdjuren har en nyckelroll på Kinnekulle. Utan betesdjur växer markerna igen. Vi kan se det i stora delar av Sverige - hur det öppna landskapet sakta men säkert försvinner.

För blommorna kan betesdjuren vara skillnaden mellan liv och död. När får och kor tuggar sig genom landskapet hålls stora och dominerande växter i schack. Det ger i sin tur de små örterna en chans.

De betande djuren hjälper också blommornas spridning på traven genom att trampa upp jorden. Upptrampad jord är en utmärkt grogrund för nya frön.

En godispåse

För dig som njuter av det öppna landskapet är Kinnekulle en godispåse av möjligheter.

Vid Österplana hed och vall, Säten, Skagen, Törnsäter, Bestorp och Stora Salen kan du avnjuta några av de skönaste alvarmarkerna och gräsmarker som Västergötland har att erbjuda.

Och det vill inte säga lite.

I gammelekarnas rike

Kinnekulles västsida är ett av Europas vackraste och mest värdefulla ekområden. Här växer omkring 1500 grova ekar. Ändå är nog dagens bestånd av jättesträd bara en spillra av vad som fanns på Kinnekulle för ett par hundra år sedan.

Det är ont om äldestigna ekar i Europa. Faktum är att en stor del av vår världsdels gammelekar återfinns inom Sveriges gränser. Att bevara ekhagarna på Kinnekulle är därför ett arbete av internationell betydelse.

Myllrande miljonstad

En gammal ek är en myllrande miljonstad. I ett enda träd finns det enorma mängder insekter, svampar och lavar. Inget annat svenskt träd är lika rikt på liv.

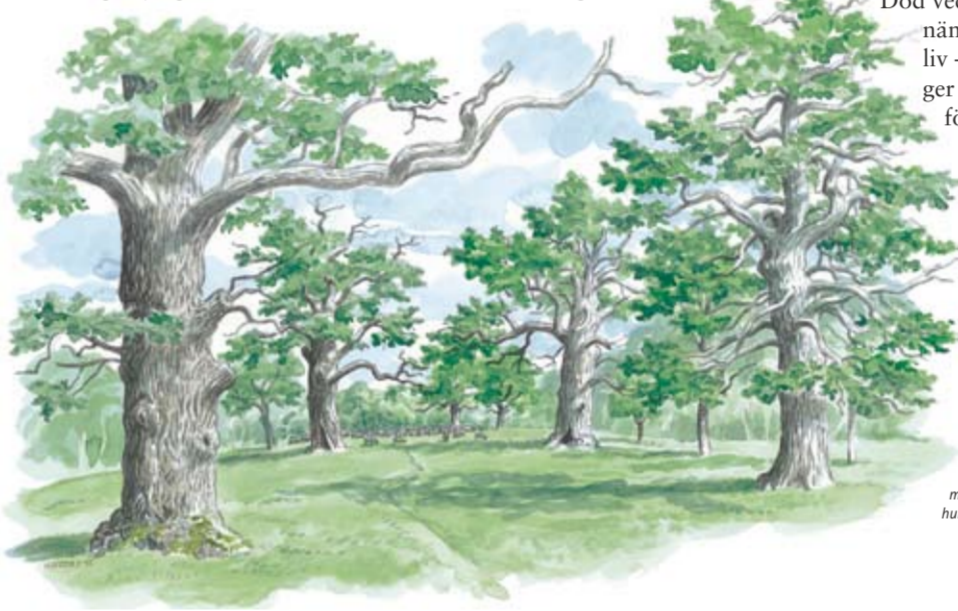
Ekar kan bli mycket gamla. Det är svårt att veta exakt hur gamla, men en ek kan nog - under gynnsamma omständigheter - bli 1.000 år. Problemet är att gamla ekar blir ihåliga, och då är det svårt att räkna årsringar.

Men tänk om. Tänk om du vilar huvudet mot ett träd som var planta under vikingatiden. Tanken svindlar...

Att vila bland ekar

Det finns ett flertal spännande besöksområden för dig som vill vila en stund bland månghundraåriga ekar.

Vi rekommenderar en vandring vid Västerplana storäng, Blomborg, Djurgården, Gamleriket eller Råbäcksk ekhagar.

Kinnekulles västsida är ett av Europas mest värdefulla områden för ekar som hunnit bli gamla och grova.

Den ädla lövskogen

Ädellövskogen har en given plats på Kinnekulle. Munkängarna och Halla är två fina exempel. Namnet, ädellövskog, kan verka märkligt. Adel kommer från tyskans Edel, som betyder värdefull. En ädellövskog är alltså en skog som är värdefull. Ekonomiskt eller ekologiskt. Eller både ock.

Till ädellövträden räknas ek, alm, ask, lind, lönn, fågelbär och bok.

Flera ansikten

Att våren och försommaren är förförisk behöver knappast förklaras, men Kinnekulles ädellövskogar har flera vackra ansikten. Ett för varje årstid. I synnerhet hösten, med sprakande färger och knastrande blad, är en upplevelse som varmt rekommenderas.

Att vandra längs den lummiga sandstenskeiven i Halla, eller i den magnifika lövlund som kallas Munkängarna, är en ren och skär njutning.

Bränsle för livet

För oss är ädellövskogen en utflykt. En stunds andhämtning i vardagen. För mängder av svampar, lavar, mossor, insekter, blommor och fåglar är skogen mer än så. Den är ett hem. Kanske det enda som duger. I Munkängarna och vid Halla har en rad specialiserade livsformer hittat en plats i tillvaron. Inte minst tack vare död ved.

Död ved är en bristvara i svenska skogar. Döden är nämligen bränsle för livet. Utan död finns inget liv - och därför kommer du att se träd som ligger ner och förmlutnar i markerna. Det är inte försummelse. Tvärtom. Det är omvärdnad.

En ovanlig allians

Det är kanske inte barrskogarna som imponerar mest på Kinnekulle. Men det finns barrskogar, och några är mycket speciella.

På Kinnekulle möts nämligen ytterligheterna. Kalkberget och barrskogen. Det är väldigt ovanligt.

Stjärnor på jorden

Den ovanliga alliansen mellan kalkmark och barrskog lockar fram flera sällsynta svampar. De kanske märkligaste kallas för jordstjärnor. Jordstjärnorna påminner först om en hård lök, men spricker och antar formen av en stjärna. Svampen reser sig sedan på sina stjärnflikar och blottar fruktkroppen i hopp om att hårt väder ska sprida sporer på all världens väg.

Kragjordstjärna (*Geastrum triplex*). En sällsam och sällsynt svamp.

Vindlande vandringar

För dig som vill vandra i barrskogar erbjuds goda möjligheter vid Hönsäters sjöskog, Gröne skog, Råbäck, Råbäcksk sjöskog, Hellekis och Säten. De speciella kalkbarrskogarna hittar du vid Säten, Hönsäter och Gröne skog.

Kattuggla (*Strix aluco*).

Vad gäller i reservaten?

På skyltarna kan du läsa om vilka föreskrifter som gäller i reservatet.

Du får inte plocka blommor i naturreservaten.

Du får bara elda på anlagda eldplatser.

Var noga med att stänga grindar efter dig! Hundar ska alltid vara kopplade. Tänk även på att kor och andra djur kan uppfatta hunden som ett hot. Var försiktig om du tar med dig hunden in i betesmarker.

Du får cykla på vägar och på Kinnekulle vandringsled. I övrigt får du inte cykla i naturreservaten.

Du får inte knacka loss eller plocka med dig sten, mineral eller fossil från naturreservaten.

Du får rida men inte i kärr och våtmarker och inte så att det blir markskador.

Så hittar du till berget

